

En utskrift från Dagens Nyheters nätupplaga, DN.se, 2014-02-19 00:41:52

Artikeln ursprungsadress: <http://www.dn.se/ekonomi/kontroversiell-gas-ska-starka-eu-mot-ryssland/>

Kontroversiell gas ska stärka EU mot Ryssland

Publicerad 2014-02-18 09:22

EU vill underlätta för utvinning av skiffergas i medlemsländerna. I Sverige pågår de första försöken att tjäna pengar på den kontroversiella gasen.

EU vill underlätta för utvinning av skiffergas i medlemsländerna. I Sverige pågår de första försöken att tjäna pengar på den kontroversiella gasen.

I kanten av en dyster stubbåker utanför Motala skruvar Stephen Crabtree försiktigt upp ventilen på ett oansenligt borrhål. Gasen pyser upp och han konstaterar nöjt att trycket är tillfredsställande. När han sätter en tändare till munstycket fattar gasen eld med en liten smäll.

Stephen Crabtree är vd för Gripen Oil & Gas, som mutat in stora områden på östgötaslätten för att utvinna gas ur alunskiffer. Än så länge består verksamheten blott av några borrhål, men tanken är att produktionen ska vara i gång i full skala inom ett par år.

– Vi vet inte hur mycket gas som finns där nere, men vi räknar med att det räcker för att det ska bli en bra affär, säger Stephen Crabtree.

När EU för några veckor sedan presenterade sina nya energi- och klimatmål pläderade energikommissionären Günther Oettinger för regler som gör det lättare att utvinna skiffergas.

Beslutet är en reaktion på den formidabla framgång som skiffergasindustrin i USA haft under senare år och som sänkt kostnaderna för energislukande företag. Den amerikanska gasexplosionen har bokstavligen talat ritat om kartan för den globala energiförsörjningen och gett USA en ny maktposition över prissättningen på energi.

Geopolitiska maktambitioner spelar in även i EU:s strävanden att utvinna gas. Många EU-länder är i dag beroende av rysk gas, och det är ett återkommande orosmoment för unionens maktbärande.

Om Ryssland stänger av gaskranen, som man gjorde i januari 2009, blir det snabbt kris i flera EU-länder.

Men skiffergasen är inte bara guld och gröna skogar. I USA ödeläggs gigantiska områden i spåren av utvinningen eftersom metoderna att få upp gasen ur jorden gör att ofattbara mängder vatten och slam spolats upp.

Orsaken är frackning, eller hydraulisk spräckning, en metod där vatten sprutas ner i marken under hårt tryck och spränger sönder det markbundna skiffret. Då frigörs gasen och slussas upp till markytan.

I Sverige kommer sannolikt inte den här metoden att användas. Svensk skiffergas ligger förhållandevis ytligt och i tunna lager. Om någon skulle ge sig på att spräcka dessa skifferlager riskerar både gas och grundvatten att förstöras.

– Frackning kommer inte att kunna användas i Sverige. Man skulle kunna få sprickor ända upp till markytan och då försvinner gasen rakt ut i luften, säger Berndt Pettersson, gruvingenjör på Bergsstaten, den myndighet som ger tillstånd till gasprospektering i Sverige.

Både Bergsstaten och Statens geologiska undersökningar, SGU, bedömer att gasutvinning i Sverige inte blir någon stor industri. Det finns helt enkelt för lite gas i marken.

– Man kan vara ganska säker på att det rör sig om små volymer. Det här är ett högriskprojekt, säger Berndt Pettersson.

FAKTA: GRIPEN OIL & GAS

Gripen Oil & Gas har sitt huvudkontor i Göteborg och är noterat på Aktietorge. Stephen Crabtree slutar som vd den 31 mars och ersätts av Niclas Björnstad. Perioden januari–september 2013 redovisade företaget en förlust på 4,2 miljoner kronor. Företaget hade inga intäkter. Bokslutet för 2013 blir klart den 27 februari.

Frackning förbjudet i Frankrike

Polen är ett av de EU-länder som hoppas mest på skiffergasen. De närmaste dagarna ska den polska regeringen presentera nya, näringslivsvänliga regler för utvinning av gasen, framhåller premiärminister Donald Tusk. Internationella bolag som italienska Eni och amerikanska Exxon Mobile har avslutat sina prospekteringar i Polen efter oklarheter med regelverket och klena resultat av bormingarna, rapporterar Reuters. Storbritannien konsumerar mest gas i Europa och där har bland annat franska Total köpt licenser för prospektering. Frankrike är enda EU-land som i dag helt förbjuder frackning för utvinning av skiffergas. I Skåne har Shell tidigare prospekterat efter skiffergas. Efter uteblivna resultat och lokala protester har Shell avslutat verksamheten.

Prospekteringen på östgötaslätten väcker ändå känslor. Hålen intill stubbåkern är det knappt någon som bryr sig om, men Gripen Oil & Gas har också tillstånd att undersöka ett område som ligger på botten av Vättern. Rädslan är att det ska påverka dricksvattnet.

– Den alunskiffer man borrar i innehåller uran, olja och tjära. Vi tycker inte att det är lämpligt att man utsätter Vätterns vatten för de riskerna, säger Johan Elwing, ledare för Aktion rädda Vättern.

Mikael Erlström på SGU är expert på skiffergas och säger att det inte finns någon klar analys av vad som skulle hända om någon började borra efter gas i Vättern.

– Men det går inte att utesluta att en storskalig utvinning skulle kunna påverka vattenkvaliteten, säger han.

Stephen Crabtree på Gripen Oil & Gas avfärdar farhågorna och säger att man tänkt sig att använda samma teknik som används vid borring efter olja till havs. Det innebär en säkring ned mot bottenskiktet som hindrar gas från att läcka ut.

– Det är en standardprocedur inom oljeindustrin. Jag tror att det finns mycket okunskap och rädsla inblandad kring de här frågorna, säger han och tillägger att bolaget ännu inte bestämt sig för om det ska ge sig på borring till sjöss.

SGU är också oroat över vad som kan hända om det blir för många borrhål på land. Tekniken som används vid gasutvinning är den samma som när någon borrar efter bergvärme eller vatten. Risken är att påfrestningen blir för stor för de olika berglagren.

– Enskilda brunnar kan man hantera. Blir det flera måste man säkerställa att det blir säkrare borringar, säger Mikael Erlström.

En annan fråga som Gripen Gas måste hantera är vilken kvalitet man kan utvinna ur östgötaslätten. Hittills har provtagningar visat på att andelen metan är förhållandevis hög och då kan bolaget komprimera och leverera gasen till fordonsmarknaden. Om gasen är mera oren kan den användas till uppvärmning.

Att Sverige skulle bli en stor spelare på gasmarknaden tror inte ens Stephen Crabtree. Planen är i stället att utveckla en metod som gör att bolaget kan hitta nya marknader.

– Vi hoppas kunna utnyttja vår kunskap och erfarenhet härifrån för att kunna utvinna ytligt liggande skiffergas på andra håll i världen, säger Stephen Crabtree.

Pia Gripenberg
pia.gripenberg@dn.se

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.